

Nr 189

Av herr Allard m. fl., om inrättande vid gymnastiska centralinstituttet av en laboratur i kroppsövningarnas fysiologi.

(Lika lydande med motion nr 155 i Första kammaren)

Professuren i kroppsövningarnas fysiologi och hygien vid GCI tillkom år 1939. Förutsättningarna för att rationellt bedriva forskning skapades dock först i och med att institutionsbyggnaden kom till i samband med flyttningen av instituttet till de nya lokalerna 1944.

Sammanfattningsvis kan arbetsuppgifterna vid fysiologiska institutionen sägas vara

att bedriva *grundforskning*, främst över temat människan i fysisk aktivitet,

att bedriva *tillämpad forskning* vad gäller fysisk aktivitet inom idrott och friluftsliv samt arbetslivet,

att meddela *undervisning* för studenterna vid GCI samt bedriva *upplysningsverksamhet inom idrottens organisationer*.

Personalen vid institutionen utgjordes vid starten av en professor, en assistent och en amanuens. I anslagsäskanden 1954—1956 hemställde direktionen över gymnastiska centralinstituttet om en betydande ökning av forskningspersonalen. Departementschefen anförde i statsverkspropositionen 1954 (bilagan, åttonde huvudtiteln) att »Direktionen över instituttet har enligt min mening på ett övertygande sätt dokumenterat behovet av en förstärkning av personalen vid fysiologiska institutionen». Dock ansåg sig departementschefen i dåvarande läge icke kunna gå längre än att föreslå inrättandet av en docentbefattning. Direktionen upprepade året därpå utan resultat övriga personaläskanden avseende fysiologiska institutionen. I avvaktan på 1955 års universitetsutrednings förslag upptog direktionen ej sina personaläskanden de närmast följande åren. När det sedermera visade sig att universitetsutredningen icke till behandling upptog gymnastiska centralinstituttet, vilket för instituttet var en svår missräkning, så hemställde direktionen i sina anslagsäskanden för budgetåret 1960/61 bl. a. om inrättandet av en laboratorstjänst. Studentantalet var vid denna tid ca 120, d. v. s. 60 per årskurs, varför *undervisningen* på ett tillfredsställande sätt kunde bedrivas med den dåvarande personalen. Framställningen om en laboratorstjänst var således denna gång helt grundad på forskningens behov.

Framställningen resulterade i att docenturen från och med budgetåret 1960/61 ändrades från att ha varit en vanlig tidsbegränsad docentur till att bli en personlig icke tidsbegränsad tjänst. Härigenom förhindrades att innehavaren, docent Åstrand, måste lämna tjänsten.

På grund av den stora gymnastiklärarbristen utökades intagningen av elever från och med höstterminen 1961 från ca 70 per kurs till 100 per kurs vilket med hänsyn till den tvååriga utbildningsgången betydde en sammanlagd samtidig närvaro av 200 studenter. Eftersom institutet icke har någon föreläsningssal, som rymmer 100 studenter, och föreläsningar med ett så stort antal elever heller icke från pedagogisk synpunkt är önskvärda, dubblerades fysiologiundervisningen. Härigenom kunde undervisningsavdelningarnas storlek begränsas till 50 studenter. Genom dubblingen av föreläsningarna uppstod brist på lärare, eftersom antalet timmar översteg undervisningsskyldigheten för professorn och docenten. För att under en tänkt övergångstid lösa denna fråga fick 100 studenter vissa timmar tränga ihop sig i en föreläsningssal med 77 platser.

Departementschefen föreslår i årets statsverksproposition att elevintagningen vid institutet skall ökas till 150 studenter per år, varigenom det totala studentantalet kommer att uppgå till 300. För att genomföra föreläsningarna i fysiologi skall dessa dubbleras och antalet i varje avdelning vara 75. Det sammanlagd antalet timmar i fysiologi uppgår till 330. Av dessa är 270 professorstimmar. För täckandet av dessa har räknats med 116 timmar för professorn och 50 (efter evalvering för forskningshandledning och tentamina) för docenten. Med nuvarande personaluppsättning saknas lärare för 104 timmar. Härvid har dock ej medräknats tid för forskningshandledning, tentamina och laborationsundervisning, som professorn bedriver och som även kommer att åvila laboratorn.

Genom inrättandet av en laboratur skulle det sedan länge framlagda behovet av förstärkning på forskningssidan bli tillgodosett, ett behov som genom metodikens och apparaturens utveckling är mycket större nu än när det första gången anmäldes av direktionen. Samtidigt skulle också behovet av kvalificerade undervisare för institutets studenter i detta för en gymnastiklärare grundläggande ämne täckas.

Departementschefen har i årets statsverksproposition föreslagit, att medel anvisas för anställande av timplärare för de ca 100 timmar som ej är täckta. Detta skulle innebära att forskningssidan icke finge någon förstärkning. Detta skulle vara ytterst beklagligt eftersom den forskning som påbörjats visat sig ha en utomordentlig betydelse icke endast för skolans fysiska fostran utan även för hela den svenska idrotten, såväl elit- som motionsidrotten. Utan en personalförstärkning minskas institutionens möjlighet att följa med i utvecklingen.

Även för undervisningen skulle en sådan lösning med tillfälliga lärarkrafter innebära avsevärda nackdelar. En timplärare som måste tas utanför in-

stitutet kan inte väntas ha den inriktning mot fysisk fostran som är så avgörande för att fysiologien skall få någon anknytning till den praktiska undervisningen. Eftersom forskningen är så speciell och institutets fysiologiska institution är den enda i sitt slag i landet, kan man inte heller räkna med att en lärare som åtar sig en sådan befattning som ett extraarbete, på samma sätt som en forskare vid institutionen skall kunna den speciella metodiken och ha den direkta kontakten med forskningen inom specialgebitet. Denna anordning skulle innebära en återgång till de allt annat än tillfredsställande förhållandena före fysiologiprofessurens tillkomst.

Med stöd av vad ovan anförts hemställes,

att riksdagen ville besluta om inrättandet av en laboratur i kroppsövningarnas fysiologi vid gymnastiska centralinstitutet.

Stockholm den 23 januari 1964

Henry Allard

Essen Lindahl

Ingemund Bengtsson

Nils Kellgren

Sven Ekström

Nr 190

Av herr Anderson i Sundsvall m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Statliga allmänna gymnasier m. m.: *Omkostnader.*

(Lika lydande med motion nr 156 i Första kammaren)

Stockholm den 23 januari 1964

John R. Anderson

Harald Larsson

Eva Karlsson

i Sundsvall

i Hedenäset